

О.М. Чабанюк, канд. екон. наук, доц. (ЛТЕУ, Львів)

К.І. Кузьмінська, канд. екон. наук, доц. (ЛТЕУ, Львів)

ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛЯ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Інтернет-торгівля – один із найбільш швидкозростаючих секторів української економіки. Це один із тих небагатьох ринків, якому криза пішла лише на користь: прагнучий мінімізувати витрати на оренду, виробники все активніше відкривали свої представництва в мережі. Інтернет-торгівля – це організація і технологія процесу купівлі-продажу товарів, в якому весь цикл комерційної транзакції або її частина відбувається електронним способом із використанням телекомунікаційних мереж та електронних фінансово-економічних інструментів за допомогою реклами й розповсюдження товарів і послуг у мережі Інтернет.

Діяльність інтернет-магазину передбачає створення веб-сайту, який має відображати кількість та асортимент товару з яким виходить підприємство на ринок. При цьому важливе значення має термін діяльності інтернет магазину. У залежності від цього підприємство створює:

- веб-сайт, який для забезпечення його роботи в мережі Інтернет розміщується на дисковому просторі провайдера (віртуальний сервер);
- WWW-сервер – веб-сайт, самостійно розміщений підприємством в Інтернеті, за допомогою його власного устаткування.

Інтернет-торгівля може здійснюватися за допомогою реклами та реалізації товарів (виробів чи послуг) через власний сайт інтернет-магазину, дошки оголошень, соціальні мереж тощо. Залежно від сфери застосування і засобу застосування розрізняють наступні форми електронної торгівлі:

- для взаємодії кінцевих споживачів з кінцевими споживачами (customer – to – customer) використовуються електронні торгові майданчики, так звані бархолки;

- для взаємодії бізнес-структур з кінцевими споживачами (business – to – customer) використовуються інтернет-магазини;

- міжфірмова торгівля в Інтернеті (business – to – business) здійснюється через системи електронної торгівлі, за допомогою організації торгових майданчиків, на яких компанії можуть бути як замовниками (покупцями), так і постачальниками (продавцями).

Найзручніша та найрозповсюдженіша форма торгівлі товарами через інтернет – це інтернет-магазин. Інтернет-магазин – це не тільки його сторінки, а й забезпечення можливості управління каталогами товарів, інформаційними сторінками, анонсами, новинами, фотозображеннями товарів, а іноді пряма його інтеграція зі складськими базами даних, бухгалтерськими програмами й службою доставки з підключенням до вибраних платіжних систем (повнофункціональний інтернет-магазин). Продаж через інтернет-магазин може вважатися одночасно як продаж товару на замовлення, так і дистанційною торгівлею.

У відповідності до вимог Закону України «Про електронну комерцію» № 1977-VIII від 23.03.2017 р. ст. 7 реалізація товару дистанційним способом передбачає укладення електронного договору на підставі ознайомлення покупця з описом товару, наданим продавцем, шляхом забезпечення доступу до каталогів, проспектів, буклетів, фотографій тощо з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, телевізійним, поштовим, радіозв'язком або в інший спосіб, що виключає можливість безпосереднього ознайомлення покупця з товаром або із зразками товару.

Головною ознакою дистанційної торгівлі є те, що покупець не може безпосередньо ознайомитися з товаром або його зразками при укладенні такого договору. Якщо ж покупцю у відповідь на його електронне повідомлення доставляють у визначене місце зразки пропонованого товару, з яких він наживо обирає підходящий йому примірник, такі відносини виходять за межі е-комерції.

Продавець товарів, робіт, послуг в електронній комерції під час своєї діяльності та у разі поширення комерційного електронного повідомлення зобов'язаний забезпечити прямий, простий, стабільний доступ інших учасників відносин у сфері електронної комерції до такої інформації:

- повне найменування юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи - підприємця;
- місцезнаходження юридичної особи або місце реєстрації та місце фактичного проживання фізичної особи - підприємця;
- адреса електронної пошти та/або адреса інтернет-магазину;
- ідентифікаційний код для юридичної особи;
- відомості про ліцензію (серія, номер, строк дії та дата видачі), якщо господарська діяльність підлягає ліцензуванню;
- щодо включення податків у розрахунок вартості товару, роботи, послуги та, у разі доставки товару, - інформація про вартість доставки;

– інші відомості, що відповідно до законодавства підлягають оприлюдненню.

Між продавцем і покупцем повинен бути укладений електронний договір шляхом пропозиції його укласти (оферти) однією стороною та її прийняття (акцепту) другою стороною. Пропозиція укласти електронний договір може бути зроблена шляхом надсилання комерційного електронного повідомлення, розміщення пропозиції (оферти) у мережі Інтернет або інших інформаційно-телекомунікаційних системах. В якій спосіб не була б здійснена оферта, вона повинна містити істотні умови, передбачені законодавством для відповідного договору, і виражати намір особи, яка її зробила, уважати себе зобов'язаною у разі її прийняття

Процес відвідування інтернет-магазину може мати декілька варіантів роботи. Один із яких передбачає, що покупець заходить на сайт інтернет-магазину та, відповідно до наведених на ньому описів товарів та представлених їхніх фотографій, вибирає потрібний товар та складає його у віртуальний кошик. Тобто, технологічний процес реалізації товарів (робіт, послуг) через інтернет передбачає, що через мережу Інтернет покупець за допомогою браузера заходить на Web-сайт інтернет-магазину. Web-сайт має електронну вітрину, на якій представлено каталог товарів (з можливістю пошуку) і необхідні інтерфейсні елементи для введення інформації, формування замовлення, проведення платежів через Інтернет, оформлення доставки, отримання інформації про компанію-продавця і on-line допомогу. Обраний товар доставляється покупцеві в місце, зазначене при оформленні замовлення, або такий покупець здійснює самовивіз товару зі складу. При отриманні товару покупцю надається завірений печаткою один екземпляр бланку замовлення, розрахунковий документ (чек реєстратора розрахункових операцій), товарний чек, накладна), який підтверджує здійснення покупки.

Після вибору товару від покупця вимагається заповнити форму-заявку, в якій вказується як буде здійснена оплата і доставка. Процес реалізації товару через інтернет-магазин наведено на рис. 1.

Сформоване замовлення і його реєстрація містить інформацію про покупця, яка надходить з електронної вітрини у торговельну систему інтернет-магазину. У разі, якщо оплата здійснюється при передачі товару покупцеві (кур'єром або після оплатою), потрібне підтвердження факту замовлення. Найчастіше це відбувається за допомогою електронної пошти або телефоном. У разі оплати через Інтернет, підключається платіжна система. Після повідомлення про проведення on-line платежу торговельною системою формується замовлення для служби доставки.

Рисунок 1 – Процес реалізації товару через інтернет-магазин

Отже, при здійсненні торгівлі через мережу Інтернет необхідно дотримуватися правил торгівлі, спеціальних правил, що регулюють продаж товарів на замовлення і поза торговими або офісними приміщеннями, а також правил продажу окремих груп продовольчих і непродовольчих товарів. При цьому інтернет-магазин зобов'язаний надати покупцю інформацію про свої повні реквізити (реєстраційні, податкові, поштові тощо); наявність ліцензій (у разі ліцензування свого виду господарської діяльності); включення податків до вартості товару; вартість доставки товару тощо.

Інформаційні джерела:

1. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
2. Правила продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями: затверджені Наказом Міністерства економіки України від 19.04.2007 р. № 103 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1181-07>.
3. Положення про електронні гроші в Україні: затверджене Постановою Національного банку України від 25.06.2008 р. № 178 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0688-08>.